कृष्णकांत

(रंगांवरील कवितासंग्रह - भाग २)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

कृष्णकांत (रंगांवरील कवितासंग्रह - भाग २)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई - ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी - ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट-२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर - ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे - ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : ज्येष्ठ शु. एकादशी, शके १९४५
सोमवार, दि. १७ जून, २०२४

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १-एन, सेक्टर ए, एन-१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर - ४३१००३.
भ्रमणध्वनी - ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-972775-1-1

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/-**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

कविता ही माझ्यासाठी केवळ लेखन नाही, ती एक साधना आहे आणि 'कृष्णकांत' हा त्या साधनेचा शिखरबिंदू आहे. या संग्रहातील प्रत्येक कविता म्हणजे भक्ती, प्रेम आणि आत्मानुभव यांचा एकत्र प्रवाह आहे. या प्रवाहात मी केवळ लेखिका नाही, तर एक साधिका आहे जी शब्दांच्या पलीकडे जाऊन त्या स्वरूपाशी एकरूप होण्याचा प्रयत्न करते.

राधा–कृष्ण या नात्याचं स्वरूप मला नेहमीच आकर्षित करत आलं आहे. ते प्रेम केवळ देहधारित नाही, ते आत्मिक आहे. राधा कृष्णाला शोधते, पण प्रत्यक्षात ती स्वतःच्या अंतरंगातील कृष्णभावना ओळखते. तिचा शोध म्हणजे मानवी आत्म्याचा त्या परमचैतन्याकडे जाणारा प्रवास आहे. या प्रवासात विरह आहे, ओढ आहे आणि एक गूढ समाधानही आहे. या तीन अवस्थांमधूनच या कविता जन्म घेतात.

'कृष्णकांत' हे नाव जसं उच्चारलं जातं, तसं काहीसं थरारून जातं मन. 'कृष्ण' हा विश्वाचा आधार, आणि 'कांत' म्हणजे त्या विश्वाचं तेज जेव्हा हे दोन मिळतात, तेव्हा निर्माण होतो प्रेमाचा सर्वोच्च क्षण. हा संग्रह त्या क्षणांचा, त्या भावांतरांचा लेखाजोखा आहे. इथं राधा बोलते, पण तिच्या आवाजात माझा आत्मा मिसळतो. कृष्ण हसतो, पण त्या स्मितात विश्वाचं गूढ दडलं आहे.

या कविता लिहिताना मला जाणवत होतं राधेचं प्रेम हे कुणाचं अधीन नाही. ते इतकं निरपेक्ष आहे की त्यात हक्क नाही, अपेक्षा नाही, फक्त अर्पणभाव आहे. हे प्रेम भक्तीत रूपांतरित होतं. राधेची प्रत्येक श्वासोच्छ्वास ही प्रार्थना आहे आणि तिचं मौन म्हणजे आराधना. हाच भाव 'कृष्णकांत'मधील प्रत्येक ओळीत वाहतो.

कधी असं वाटतं, कृष्ण हा तिच्या बाहेर आहेच की काय? कदाचित नाही. कृष्ण तिच्यातच आहे, तिच्या श्वासात, तिच्या नजरेत, तिच्या प्रत्येक अश्रूत. म्हणूनच राधा शोधते त्याला, पण शेवटी जाणते 'कृष्ण मला सापडत नाही, कारण मी त्याच्यातच आहे.' ही जाणिव म्हणजे भक्तीचा परिपाक आहे आणि हीच जाणीव माझ्या लेखनाचा आत्मा आहे. 'कृष्णकांत'च्या प्रत्येक कवितेत हा

आत्मसंवाद दिसतो. भक्त आणि देव, साधक आणि साध्य, प्रियकर आणि प्रेयसी यांच्या मधल्या त्या न बोललेल्या अंतरालातला. या संग्रहात मी राधा आणि कृष्ण दोघांचं मन व्यक्त केलं आहे. कधी कृष्णाचं मौन बोलतं, कधी राधेचा शब्द नाद होतो. काही कविता विरहाच्या, काही विलासाच्या, काही समाधीच्या अवस्थेतून जन्मल्या. पण सर्वच कविता एका एकाच भावरेषेतून वाहतात, एकत्वाच्या शोधातून.

राधा-कृष्णाचं नातं हे भारतीय मानसाचं शाश्वत तत्त्व आहे. त्या नात्याचं सौंदर्य हे त्याच्या अपूर्णतेत आहे. त्यांचं मिलन हे क्षणिक असलं, तरी त्याच क्षणानेच त्यांच्या नात्याला अनंतत्व दिलं आहे. त्या अल्पभेटीतून निर्माण झालेलं अधुरं सौंदर्यच 'कृष्णकांत'च्या कवितांमधून झळकतं. या कवितांमध्ये पूर्णत्व नाही, पण त्याच अपूर्णतेतून अमरत्व आहे. कृष्ण माझ्यासाठी फक्त एक देव नाही, तो चेतना आहे. तो माझ्या अंतर्मनातील नाद आहे, जो कधी बासरीत वाजतो, तर कधी शब्दांतून उमटतो. राधा म्हणजे त्या नादाचं प्रतिध्वनीरूप – ती प्रेम करते, पण ती साधनाही करते. तिचं प्रेम म्हणजे उपासना, तिचा विरह म्हणजे समाधी. कधी कधी मला जाणवतं, कृष्ण आणि राधा हे दोन नव्हेतच. ते एकाच अस्तित्वाच्या दोन बाजू आहेत – प्रकाश आणि सावली, नाद आणि मौन, देणं आणि हरवणं. त्यांच्या दरम्यान जे काही आहे तेच 'जीवन' आहे. आणि त्याच जीवनाच्या भावसाखळीतून या कविता जन्म घेतात.

'कृष्णकांत'च्या लेखनप्रवासात मी स्वतःलाच नव्याने ओळखलं. लेखिका म्हणून नव्हे, तर एक साधिका म्हणून. या कवितांमधून मी स्वतःच्या मनाशी संवाद साधला. अनेकदा लेखणी थांबली, कारण भावना शब्दांत मावत नव्हत्या. पण तरीही मन म्हणायचं, 'लिही, कारण ही ओढ तुझी नाही. ती कृष्णाचीच प्रेरणा आहे.' आणि मग शब्द ओघळत गेले जसे गोकुळातील धुळीत राधेचे पाऊल उमटतात.

या संग्रहातील प्रत्येक कविता म्हणजे एक 'क्षण', जो राधेच्या भावविश्वातून उमटतो आणि वाचकाच्या अंतर्मनात झंकार निर्माण करतो. मला वाटतं, प्रत्येक वाचकाच्या मनात एक कृष्ण दडलेला असतो आणि ही कविता त्या कृष्णाला स्पर्श करण्याचा एक प्रयत्न आहे. राधा प्रेम करते, पण तिला ठाऊक आहे की कृष्ण तिला कधीही संपूर्णपणे मिळणार नाही. तरीही ती प्रेम करते. कारण तिच्या

प्रेमाचं सार 'मिळण्यात' नाही, तर प्रेमात राहण्यात आहे. या प्रेमाचं गूढ असंच आहे. ते संपत नाही, ते बदलत नाही, ते फक्त विस्तारतं. 'कृष्णकांत'च्या प्रत्येक ओळीत हे प्रेम विस्तारत जातं, क्षणोक्षणी अधिक व्यापक होतं. माझ्या लेखनात भक्ती आणि स्त्रीत्व हे दोन्ही परस्परावलंबी आहेत. भक्ती ही माझ्यासाठी स्त्रीत्वाची परिपूर्ण अभिव्यक्ती आहे, आणि स्त्रीत्व ही भक्तीची ओळख. राधेचं प्रेम म्हणजे त्या दोन्हींचा संगम आहे. ती प्रेम करते म्हणून भक्त होते आणि भक्त होते म्हणून प्रेम करते. या भावस्थितीत ती स्वतःचं अस्तित्व विसरते आणि कृष्णात विलीन होते.

'कृष्णकांत' लिहिताना मला जाणवलं की प्रत्येक स्त्रीच्या अंतर्मनात एक राधा असते जी प्रेम करते, जपते आणि अखेरीस समर्पित होते. तिचं प्रेम केवळ एखाद्या व्यक्तीपुरतं नसतं, ते संपूर्ण सृष्टीकडे वाहतं. म्हणूनच हा संग्रह केवळ राधेचा नाही, तर त्या प्रत्येक आत्म्याचा आहे जो स्वतःच्या 'कृष्णभावा'कडे वाटचाल करतो.

या कवितांमधील कृष्ण कधी लीलाधर आहे, कधी योगेश्वर, कधी अंतर्यामी. तो सर्वत्र आहे, पण तरीही सापडत नाही. ही द्विधा अवस्था म्हणजेच जीवनाचं सौंदर्य आहे. कारण शोधातच आनंद आहे आणि हा शोधच 'कृष्णकांत'चा आत्मा आहे. या संग्रहाचं लेखन पूर्ण झालं तेव्हा मनात एक शांतता दाटून आली. असं वाटलं जणू एखादं अधुरं गाणं पूर्ण झालं. पण ते गाणं बाहेरचं नव्हतं, ते अंतर्मनातील नादाचं होतं. त्या क्षणी जाणवलं शब्द संपतात, पण अनुभव थांबत नाही. तो अनुभवच काव्य बनतो आणि ते काव्यच 'कृष्णकांत' आहे.

मला विश्वास आहे की या कवितांनी वाचकांच्या अंतर्मनाला स्पर्श होईल. प्रत्येक वाचक या ओळींमधून स्वतःचा राधा-कृष्ण शोधेल. कुणासाठी हे प्रेम असेल, कुणासाठी भक्ती, कुणासाठी आत्मसाक्षात्कार. पण शेवटी या सर्व भावनांचं मूळ एकच आहे अनंततेशी एकरूप होण्याची इच्छा.

'कृष्णकांत' हे फक्त नाव नाही, तो एक भाव आहे, एक अस्तित्व आहे, एक ध्यान आहे. या काव्यसंग्रहातून मी माझ्या अंतःकरणाचा दीप पेटवला आहे. त्या दीपाचा प्रकाश ज्यांच्या मनात पोहोचेल, त्यांना कदाचित स्वतःचा कृष्ण सापडेल आणि जर या ओळींनी एखाद्याच्या हृदयात प्रेम, भक्ती किंवा शांतीचा स्पर्श

निर्माण केला तर माझं लेखन सार्थक झालं, असं मी मानते. 'मी राधा नाही, पण तिच्या अश्रूंमध्ये माझं प्रतिबिंब आहे. मी कृष्ण नाही, पण त्याच्या शांत स्मितात माझं मौन आहे. मी शब्द नाही, पण त्या नादात हरवलेलं अस्तित्व आहे आणि हेच माझं 'कृष्णकांत' आहे. प्रेमाचं, भक्तीचं आणि आत्म्याच्या अनंततेचं शाश्वत गान.'

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

कृष्ण... हे नाव उच्चारलं की विश्वातील सर्व रंग, राग आणि रस जिवंत होतात. तो नुसता एक पुरुष नाही, तर तो नादमय विश्वाचा केंद्रबिंदू आहे. वृंदावनाचा वेणुगीतकार, गोकुळाचा नटखट बालक आणि आत्म्याचा अधिपती आणि जेव्हा एखादी कवयित्री आपल्या अंतःकरणात या कृष्णाला अनुभवते, तेव्हा त्या कवितांचा ओघ केवळ शब्दांचा राहत नाही, तर तो भक्तिभाव, प्रेम, तत्त्वज्ञान आणि सौंदर्याचा संगम ठरतो.

'कृष्णकांत' हा असाच एक संग्रह आहे. जिथे कृष्ण हा फक्त विषय नाही, तर कवयित्रीच्या अंतःकरणाचा स्पंदन आहे. डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या कवितांमध्ये कृष्णाचा स्वर अत्यंत वैविध्यपूर्ण रूपात उमटतो. कधी तो गोकुळातील गायींसोबत खेळणारा नंदलाल असतो, कधी राधेच्या विरहात झुरणारा प्रेमात्मा, तर कधी गीतेचा गूढ तत्त्वज्ञ, जो माणसाच्या कर्म आणि श्रद्धेचा आधार आहे. या सर्व कृष्णरूपांना कवयित्रीने आपल्या शब्दांनी स्पर्श करताना, तिने केवळ भक्तीच नव्हे, तर जीवनाच्या प्रत्येक भावनाशैलीचा अर्थही शोधला आहे.

'कृष्णकांत' या शीर्षकातच एक अप्रतिम अर्थछटा आहे. 'कृष्णाचा कांत' म्हणजे कृष्णाच्या तेजात न्हालेला आत्मा. प्रत्येक कवितेत कवयित्री स्वतःला त्या तेजाच्या कणासारखी अनुभवते. कधी ती त्याच्याशी बोलते, कधी रुसते, कधी प्रश्न विचारते आणि कधी त्याच्यातच विरघळून जाते. ही कविता वाचताना वाचकाला वाटतं ही केवळ कृष्णावरची काव्यरचना नाही, तर अंतःकरणातील दिव्यता शोधण्याचा प्रवास आहे. कवयित्रीच्या शब्दांत गूढता आहे, पण ती दुर्बोध नाही. ती एक गूढ पारदर्शकता आहे जशी यमुनेच्या पाण्यावर चंद्रकिरणांची झिलई. या कवितांमध्ये भक्तिभाव आहे, पण तो अंधश्रद्धेचा नाही; तो भावनाशील तत्त्वज्ञानाचा आहे. प्रेम आहे, पण ते केवळ राधा-कृष्णाचे नाही; ते प्रत्येक

आत्म्याचे आपल्या ‘संपूर्णतेशी’ असलेले नातं सांगतं. प्रत्येक ओळीतून जाणवतं कवयित्रीने कृष्णाला केवळ दैवत्व म्हणून नाही, तर जीवनातील अर्थ आणि सौंदर्याचा केंद्रबिंदू म्हणून अनुभवले आहे.

‘कृष्णकांत’ मधील कविता ही एक प्रकारे अंतःकरणातील साधनेची प्रक्रिया आहे. त्या वाचताना वाचकही कृष्णाच्या त्या गूढ प्रेमरसात बुडून जातो. कधी त्याच्या वेणुच्या सुरांत, कधी राधेच्या नयनांत, कधी गीतेच्या ओवीत आणि कधी आपल्या श्वासात.

डॉ. मंजूषा यांच्या काव्यशैलीत विलक्षण संतुलन आहे. भक्ती आणि बोध, राग आणि विवेक, शब्द आणि मौन यांच्या दरम्यानचं एक संतुलन. त्या भावनांना शब्दात मांडतात, पण त्याच वेळी शब्दांच्या पलीकडचं मौनही टिकवतात. हा संग्रह वाचताना आपण जाणतो की कृष्णाचा अनुभव हा बाहेर घडणारा नाही. तो आपल्यातच घडतो, आपल्या संवेदनांच्या स्वरूपात.

‘कृष्णकांत’ या संग्रहातील प्रत्येक कविता म्हणजे कृष्णाच्या तेजात न्हालेलं एक दवबिंदू आहे. ते दवबिंदू सूर्यकिरणांनी झळाळतात आणि क्षणभर विश्वाला उजळवतात. हा उजेड केवळ कृष्णभक्तीचा नाही, तो मानवी आत्म्याच्या अखंड शोधाचा आहे. कवयित्रीच्या आधीच्या काव्यसंग्रहांनीही मराठी साहित्याला नवी ऊर्जा दिली आहे आणि तिच्या सातत्यपूर्ण साधनेची दखल म्हणून तिचं नाव High Range Book of World Records मध्ये नोंदवले गेले आहे. हे तिच्या काव्यप्रेमाचं आणि शब्दसाधनेचं अमूल्य प्रमाण आहे.

‘कृष्णकांत’ या संग्रहाद्वारे त्या परंपरेचा आणखी विस्तार होतो. भक्ती, तत्त्वज्ञान आणि स्त्रीमनाच्या गूढतेचा एक दिव्य संगम म्हणून. कृष्णाच्या नावात जेवढं मधुर संगीत आहे, तेवढीच माधुर्याची झुळूक या कवितांमध्ये आहे. त्या वाचताना मन नकळत गातं, ‘तू माझा, मी तुझी... या भावबंधात जग सारं गुंतलं.’ ही कवितासंपदा म्हणजे कृष्णाच्या स्मितातून सांडलेला अनुभवाचा गंध आहे जो वाचकाच्या अंतःकरणात दीर्घकाळ टिकतो.

श्रीमती उज्ज्वला पवार
दादर, मुंबई

अनुक्रमणिका

१)	जा उडा फुलपाखरांनो ...	१३
२)	फुलपाखरू तिचं मी ...	१४
३)	पंख पसरुनी वाटे मजला ...	१५
४)	फुलाफुलांवर पडोत पाय ...	१६
५)	श्रीरंग माझा आकळे ...	१७
६)	राधा मागणे वारंवार ...	१८
७)	फुलराण्यांनो सांगा ...	१९
८)	सांगू कसे श्रीरंगा ...	२०
९)	नयनसूख कोणते कळावे ...	२१
१०)	दिशा उजळता ज्योती पसरते ...	२२
११)	वसुंधरा यौवनात ...	२३
१२)	घर वेगळे नकोच सजणा ...	२४
१३)	प्रभातवेळी किरणशलाका...	२५
१४)	अरे गोडुल्या फुला फुलांनो	२६
१५)	हा बहर सखे ...	२७
१६)	धागा मोरपीस ...	२८
१७)	तुझे रंग माझेच वाटून जाती ...	२९
१८)	केकारव ऐकून तृप्तता ...	३०
१९)	रंग तुझा लागला राधे ...	३१
२०)	वेडी सदाफुली हो ...	३२
२१)	कृष्णमुरारी नजर ही प्यारी...	३३
२२)	तुझे माझे नाते, द्वैत की अद्वैत ...	३४
२३)	कृष्ण उमटला राधा अंगा...	३५
२४)	श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी	३६
२५)	युगातली दीपिका ...	३७
२६)	रंग मनाचे सुमन जाहले ...	३८
२७)	चिमण्या स्वप्नातून रमे आई.	३९
२८)	रंग अलवार हसती ...	४०
२९)	की जांभळाचा रस मधुरसा..	४१
३०)	भेटकलिका सानूल्या ...	४२
३१)	मी क्षितिजास लांघतो ना ...	४३
३२)	निसर्ग वारा पाऊस पाणी ...	४४
३३)	असे असावे जीवन टवटव	४५
३४)	ही बाग जांभळी जी ...	४६
३५)	ऋणानुबंधांचे बंध अगणित..	४७
३६)	उत्सव रम्य पहावा ...	४८
३७)	जन्म मिळो मज फुलाफुलांचा ...	४९
३८)	जग नवे उजवायचे ...	५०
३९)	प्रियतमा मी खुलली ...	५१
४०)	जीवन आनंद दुनावे ...	५२
४१)	स्वप्न हळवा प्राजक्त ...	५३
४२)	उडण्यास हे आभाळ ...	५४
४३)	बहर होत जोजवणे ...	५५
४४)	सुरम्य जगणे दिसावे ...	५६
४५)	धरतीचे ओलेपण ...	५७
४६)	डोळा पाऊस मावेना ...	५८
४७)	इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी ...	५९
४८)	मायेस यावी भरती ...	६०
४९)	ती पूर्णाकृती होईल ना ...	६१
५०)	अबोली गाहेरी ...	६२
५१)	विरंगुळा ...	६३
५२)	रोज ऊन्हं सांगा बरे ...	६४
५३)	सांज टेकली क्षितिजपाशी...	६५
५४)	हिमाचली सार्थकत्व ...	६६

(१)
जा उडा फुलपाखरांनो

जा उडा फुलपाखरांनो
जगण्या ना बांधो कुणी
जे श्वास तुम्हा लाभले
अलवार मग सांधो कुणी

उगवतो तो सांजसमयी
चंद्रमा आल्हाद दे
त्या नभातून जी उडे ती
माळ खग प्रल्हाद दे

रंग असतील नानाविध
अंगावरी आकाशीही
तेवढे उल्हास ठेवा
रात्र तम वा प्रकाशीही

पारदर्शी साचेबंद
बरणी कोणी ठेविली
जीवन हे मग नाम दिधले
बंदी तेथे राहिली

सोड त्या बंधास आणिक
मोकळे तू श्वास घे
तूच वेड्या तुज जीवाला
वेगळाले ध्यास दे

दि.०६/१२/२०२४
रात्री १०.१२ वा.

(२)
फुलपाखरू तिचं मी

हे कोऽऽऽण आलं
गोड फुलपाखरू
माझ्यासारखेच कसे
चाले बघा तुरुतुरु

रंग किती छान छान
पंख त्याचे मोठे पान
उन्हामध्ये खाली वेडे
जमिनीला लावे कान

माझे डोके हलविता
त्याचे डोके हलते
मी जरासे वळताना
तेही कसे वळते

जिथे जिथे जाईन मी
संगे तिथे येते ते
रंग नवे नवे किती
अंगावर घेते ते

ते मला की आवडते
आईला मी आवडे
फुलपाखरू तिचं मी
पापा घेत बडबडे
पापा घेत बडबडे

दि.०९/१२/२०२४
दुपारी १२.३२ वा.

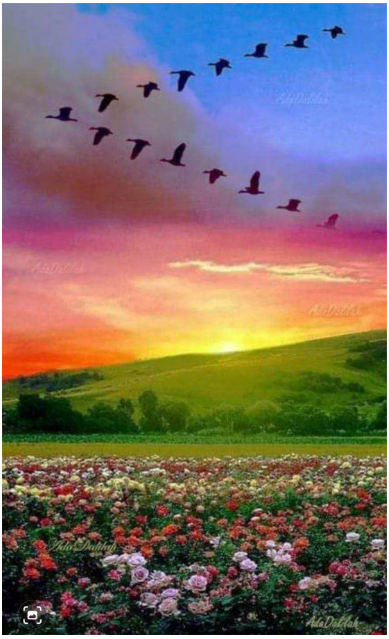

(३)
पंख पसरुनी वाटे मजला

पंख पसरुनी वाटे मजला
कधी झेपावे नभात
विसरून साऱ्या चिंता जावे
आनंदी गावात

हलक्या हलक्या मंद हवेच्या
झुळुकांना झेलावे
श्वास मोकळे आस नवेल्या
इंद्रधनू पेलावे

होत नव्याने मेघडंबरी
नक्षी अशी रेखावी
वाटेवरती फुले कळ्यांची
रांगोळी आखावी

सात रंग ना असतील अगणित
आत रसायन ऐसे
रोज नव्याने एक जमावे
रंगाळे मन तैसे

दिशा कोणत्या कशा भराव्या
सकारातुनी वाटा
आनंदाचे दान देणाऱ्या
कसला तोटा घाटा

दि.११/१२/२०२४
रात्री १०.५७ वा.

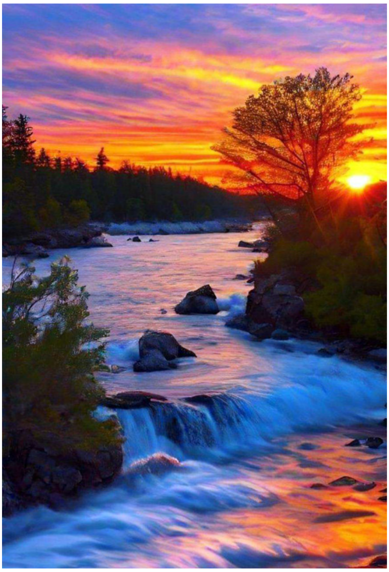

(४)
फुलाफुलांवर पडोत पाय

असे वाहणे असे उगवणे असे
लकाकणे जमेल काय
असे राहणे असेच जगणे
असे चमकणे जमेल काय

कुणी कुणाच्या साठी झुरणे
विनाकारणी जमेल काय
जळून कापूर जैसे उरणे
तरीही हासणे जमेल काय

चंदन संपून जाते उगळून
तरीही सुगंधी जीवन काय
दवबिंदूंचे क्षणात मोती
त्यात मना हे अडकून जाय

रंग कोणते आले नशिबी
सुरंगीत सूर नाहतील काय
ढगात गोळा थेंब धरेवर
नद्या खळखळू वाहतील काय

काटे कितीही असतील तरीही
फुलाफुलांवर पडोत पाय
दुःख मनीचे हवेत वेडे
झणी उडूनी जाईल काय

दि.०८/०१/२०२५
रात्री १०.३० वा.

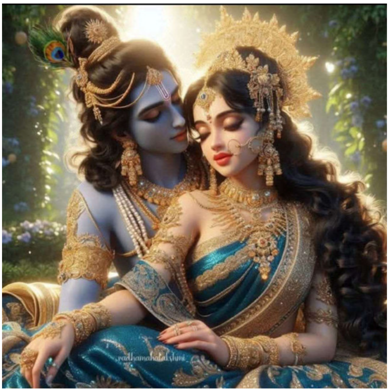

(५)
श्रीरंग माझा आकळे

पारदर्शी काळजाची
प्रीत बिंबली पहा
त्या तिथे निशेस
शशीने अलगदशी चुंबीली पहा

त्या नदीच्या ओघळातून
वाहणाऱ्या झुळझुळया
लहरी उठती आणि वाटती जणू
जलराणीच्या कळ्या

तू नभातून केशराचे
कोण फुलवी हो मळे
रंग सारे सांडताना....
श्रीरंग माझा आकळे

त्या भुईच्या गर्भकोशी
बीज दडलेले असे
एक रेणू एक अणू
विश्व घडलेले दिसे

तेज बिंबातील शक्ती
अंगअंगी नांदते
आत एक दिव्य वास
संग संगी सांगते

दि. ०९/०१/२०२५
रात्री ११.१५ वा.

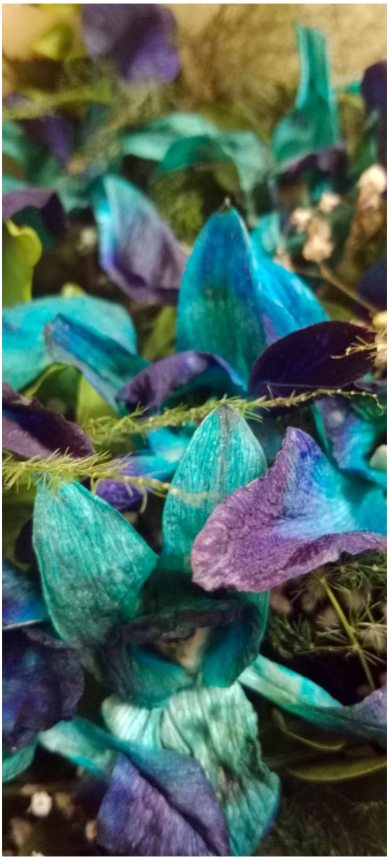

(६)
राधा मागणे वारंवार

श्याम रंगाच्या याच फुलांनी
मन माझे बावरले
गुंतून गेले श्यामल वेळी
ते न पुन्हा सावरले

पुन्हा पुन्हा मी पाहत होते
सावळ्यस जणु येथे
कुठे कुठे मी पाहू त्याला
पाहीन जेथे जेथे

रंग कोणता संग कोणता
नको दुजे मज काही
एक श्रीहरी व्हावा माझा
राधा मनी तो राही

चिंतन त्याचे अविरत चाले
चाले ध्यान नित त्याचे
कणकण त्याने गेला भारून
जीवन झाले त्याचे

म्हणून आता नुरली राधा
उरला नंदकुमार
एकरूप हो जन्मोजन्मी
मागते वारंवार
राधा मागणे वारंवार

दि.१६/०१/२०२५
सायं ०७.२५ वा.

(७)
फुलराण्यांनो सांगा

कशास हसता खुशीत आपुल्या
फुलराण्यांनो सांगा
किती देखण्या लेऊन घेता
अंगोपांगी रंगा

स्पर्श कोवळे मृदू मुलायम
तुमचे हवेहवेसे
गालावरूनी फिरे स्वप्न की
वाटे काही तलमसे

आकारांच्या कथा कुणी ह्या
आणि कितीक सांगाव्या
फुलराणीच्या नित्य नव्याशा
रूपापुढे भुलाव्या

मुकुट कोणता सांगू का ग
सखे पुष्पीनी राणी
गंध आंतरिक तुझा दरवळे
मन हे पाणी पाणी

तुला पाहता दुःख विसरते
लहरून ये चैतन्य
काही नको मज देवा करावे
नित्य कुसुमा अनन्य

दि.२५/०१/२०२५
रात्री १०.४८ वा.

(८)
सांगू कसे श्रीरंगा

मी दंग दंगते ना
तुज रंगी रंगते ना
सांगू कसे श्रीरंगा
तुजसंग संगते ना

बुडते सुरात वेणू
मज अंतरात वाजे
वाकून पाहते तर
हृदयात तूच साजे

बघ आसमंत सारा
संमिश्र वाटतो हा
कोठे तो वाटे राधा
कोठे नि सावळा हा

बुडतो रवी तरीही
थोडा थबकतो आहे
पाहण्यास प्रीत आपुली
किंचितसा थांबताहे

वेड्या भरात सांज
रेंगाळते कधीची
नाती जुळून येती
आताची ना आधीची

दि.३०/०१/२०२५
सकाळी ०६.३७ वा.

(९)
नयनसूख कोणते कळावे

पिवळ्या धम्मक रंगामधली
उधळण पाहून घ्यावी
नयनसूख कोणते कळावे
मरगळ झटकून जावी

ही पाने की फुले उमलली
तरुवर कांचनपेठा
कुण्या अप्सरेचा हा वाटे
भूवर आला हेका

तिच्या आभूषणसेवेसाठी
सुवर्णतरु साकारे
येथून वेडावून सोनेरो
होत वाहती वारे

क्षणात वाटे कुणी उधळला
भंडारा उत्साहे
मनात काही आशा आणिक
स्वप्नं सुंदरी राहे

जरा विसावून मनात आता
सोन्याच्या आठवणी
पुन्हा पुन्हा मग करीत जावी
येथ मना पाठवणी

दि.३१/०१/२०२५
रात्री ११.३२ वा.

(१०)
दिशा उजळता ज्योती पसरते

लाल लाल मनमोह रक्तिमा
सुंदर शोभा सूर्याची
रोज प्रभाती उधळण होते
अनंत असल्या तेजाची

कळ्या उमलती फुले डोलती
चैतन्याची पखरण
दिशा उजळता ज्योती पसरते
नित्य नवी प्रभा पसरण

रोज निशेला जाग्या होती
अंधाराच्या त्या राण्या
रविकिरणांच्या उगवणी संगे
निद्रा आळवती गाण्या

कोण सकाळी दे संदेशा
उठा उठा हो जागे व्हा
दिनचर्येच्या आरंभाला
ईशस्मरणी दंग रहा

कर्म करावे असे अखंडित
रविराजा जसे नियमित
कोण थांबवू शकेल कीर्ती
लाभेल ख्याती जी अमित

दि.०३/०२/२०२५
सकाळी ०८.४२ वा.

(११)
वसुंधरा यौवनात

वसुंधरा यौवनात
येते वसंतात ती भरात
कुहू कुहू कुजन करून कोकीळ
गाईल मधुर स्वरात
नवीच स्वप्ने जागी मनात
येते वसुंधरा यौवनात...

नव्या पालवीसंगे फुटतील
कोंब नव्याने धरतीला
रंग आगळे ढंग वेगळे
चढतील गंधित मातीला
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

परिमळ सुंदर पसरून जातील
फुले दिव्यशी उमलून जातील
नवी चेतना नवी प्रेरणा
नव आकांक्षा हृदयी राहतील
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

हिरवा हिरवा कंच शालू ती
अंगावरती लेऊन शोभे
ऋतुराजाच्या आगमनाने
लहर चैतन्याची गाजे
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

मऊमऊ हिरवा दिसे गालिचा
हरिततृणांच्या मखमालीचा
पाचू सांगा कुणी अंथरले
सूगंध हुंगुन घ्या मातीचा
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

दि.०४/०२/२०२५
सकाळी ०४.५८ वा.

(१२)
घर वेगळे नकोच सजणा

निसर्ग देतो साद मागतो
प्रतिसादाला आपुल्या
जीवन करतो सुरम्य सुंदर
गोष्टी देऊनी भल्या भल्या

रंग पिसारे खुलवून सारे
रंग रंगीले करतो स्वप्ना
कधी वाटते आई तो तर
कधी बाप कणखरसा कणा

जलतरंग उठतात हलकेसे
हलक्या हलक्या सरी बरसती
चातक वेडे प्रेमापोटी
मेघधारांसाठी तरसती

गवतावरच्या फुलराण्यांशी
हितगुज साधून घ्यावे थोडे
फूलपाखरांच्या संगे मग
गुंजन व्हावे गोडे गोडे

घर वेगळे नकोच सजणा
इथेच राहू कुशीत सृष्टीच्या
फिटतील साऱ्या पारणवेळा
नव्या उघडतील झडपा दृष्टीच्या

दि.०८/०२/२०२५
रात्री ११.३४ वा.

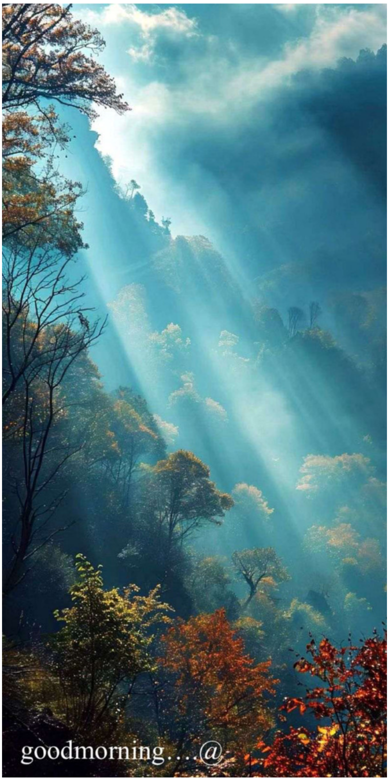

(१३)
प्रभातवेळी किरणशलाका

प्रभातवेळी किरणशलाका
येतील बघ भूवरी
स्वर्ग सापडे तेजामधुनी
हर्षित हो शर्वरी

झाडावेलींच्या गाळणीतून
गाळून येतो रवी
नव्याच ढंगामध्ये उजळते
अंधारी ही अटवी

हास्य उमटले जणू इंद्राचे
की चांदणे चंद्राचे
जरा उजेडी वातावरणी
गगनी रंग मंद्राचे

निळसर सुंदर छटा पसरती
मन निळसर जणु श्याम
रोज सकाळी येशील सखया
होऊन तू अभिराम

एक प्रेरणा एक चेतना
कुणी पाठवली पहा
सौंदर्याची परिभाषा ही
लोभसवाणी अहा

दि.१५/०२/२०२५
सकाळी ०७.४२ वा.

(१४)
अरे गोडुल्या फुला फुलांनो

अरे गोडुल्या फुला फुलांनो
रंग किती साजरा
असाच भासे मला प्रियेचा
मुखडा तो लाजरा

तिच्याही गाली उमटून जाते
लाले लाल कधी लाली
रंग गुलाबी ओठांवरती
मोहोरबंद प्रीत झाली

हळव्या हळव्या जशा पाकळ्या
तुमच्या मोहक छान
हळव्या हळव्या तिच्या भावना
भाव मदन दे दान

तुम्हासारखे स्पर्श तियेचे
हलके मऊ हळुवार
ओढ वेगळी मिळवण्यातली
तुम्हास तिजला फार

फुलता तैशी तीही उमलते
सुकता तशी कोमेजे
इतुके साम्य कसे दोघींमधले
उमजे न मजला हे जे

दि.१६/०२/२०२५
रात्री ११.३२ वा.

(१५)
हा बहर सखे

हा बहर सखे तुझ्या
अंगा खांद्यावर
तुझीच मोहकता त्या
फुला फांद्यावर

उमलून आल्यात तुझ्याच
मनाच्या कळ्या इथे
वसंताविना कसे काय
बहरणे कुणी कुठे

रंगही सगळे उजळलेत
अंधारल्या निशेचे
ढंगही आता बदललेत
पेंगुलेल्या उषेचे

आता आभाळ येतं
बरसताना हातात
प्रीतीमध्ये मग
कोकीळही गातात

तुझ्याकडे पाहत पाहत
जन्म अपुरा पडावा
प्रेमाच्या किमयेने
योग असा घडावा

दि.२३/०२/२०२५
रात्री १०.४८ वा.

(१६)
धागा मोरपीस

तुझ्या माझ्या नात्यातला
धागा मोरपीस आहे
तुझ्या माझ्यातला दुवा
मोरपीस सख्या राहे

रंग त्याचे जे खुलती
तेच मना भुलविती
रानावनात वेणूच्या
स्वर कुना डुलविती

यमुनेच्या जळामध्ये
लाटा उसळती दंग
त्यात प्रतिबिंब दिसे
पहा सावळा श्रीरंग

तुझ्या माझ्या नात्यामध्ये
एक सांज की सांजते
ती न ढळते चळते
राधाराणीला छळते

आजही जा वृंदावनी
सांज सावळी शोभते
मोरपीस माथ्यावर
कृष्णप्रेमाने राजते

दि.०९/०३/२०२५
रात्री ११.४८ वा.

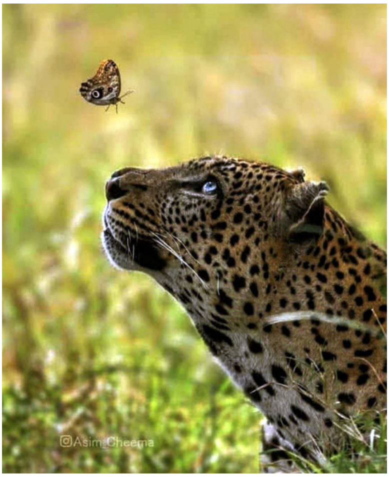

(१७)
तुझे रंग माझेच वाटून जाती

तुझे रंग माझेच वाटून जाती
तू उडुनी कुठे जाशी सुंदरशा मित्रा
मला वाटे माझ्यापुढे कोणी नाही
प्रत्येकजण माझ्या दराऱ्याने भित्रा

छटा तुझ्या नि माझ्या सारख्या
जीव इवलुसा परी तुझा
तुला पाहता वाटे उडावे
रूपरंग तुजसम व्हावा माझा

जरी जंगली राजासम मी
तूच खरा स्वच्छंदी बरं
कुठे वाटते तिथे उडावे
मधु पिऊनी गोड जगणे खरं

कुणाच्या तरी जीवावर उठुनी
भरतो पोट मी मांसाहारी
तू न मारतो कधीही कुणाला
तू तर मनमुक्त विहारी

किती रे जगतोस मोजके दिवस
जगणे सुंदर किती गोडवे
असावेत बघ दुवे काहीसे
परस्परांना जोड जोडवे

असे वाटते पहात रहावे
रूप तुझे मी मनी साठवून
उन्हा कधीतरी स्वप्नी उडावे
तुला एकटा असता आठवून

दि.११/०३/२०२५
रात्री ११.३९ वा.

(१८)
केकारव ऐकून तृप्तता

राजमहाली तू वावरतो
स्वच्छंदाने मोर सख्या
राजभवन जे घरकुल तुझेही
आस उरी बघ तुला पाहण्या

ऐट तुझी ती शान निराळी
तुझे चालणे डौलाचे
रंग केवढे मोहक सुंदर
आणि पिसारे मोलाचे

मान वेळावून पाहत राहशी
घरास जपशी मनापासुनी
कुठे गेली तुझी प्राणप्रिया ती
लाजलाजरी गोड मोरणी

संसाराचे तुमच्या साक्षी
मेघही येथे थांबून जाती
वर्षावाने सुखवीत धरती
गीत गोडवे जलदे गाती

राजभवन जाते हे सुखावून
दृष्टादृष्ट तुमच्याशी होता
एक वेगळे लाभे समाधान
केकारव ऐकून तृप्तता

दि.१३/०३/२०२५
रात्री १०.२८ वा.

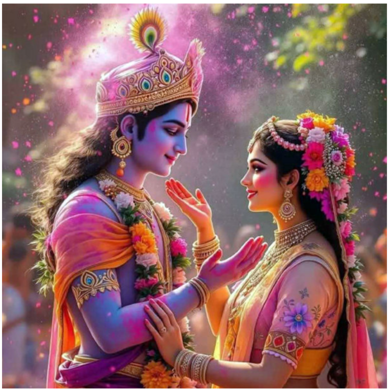

(१९)
रंग तुझा लागला राधे

असा रंग मज अंगावरती
तुझा लागला राधे
कृष्ण कृष्ण ना राहिला आता
प्रेम गणित हे साधे

रंग रंगला तुझ्यासवे हा
श्रीरंगही रंगातून
एक वेगळा रंग लाभला
प्रिये तुझ्या संगातून

जीवन झाले सुरेल संगीत
सुरम्य सुगम्य सुंदर
सुरंगीत हे चित्र देखणे
रंगीत सारे अंबर

धरती बुडाली रंगांमध्ये
अशी पंचमी आली
पाने फुले अन झाडे वेली
राधा रंगी न्हाली

युगयुग गेली उलटून तरीही
राधा श्याम हे नाते
आजही वेणू वृंदावनी पहा
युगल गीत हे गाते

दि.१४/०३/२०२५
सकाळी ११.३९ वा.

(२०)
वेडी सदाफुली हो

फुलणे सदाफुलीने
नेहमीच ना ऋतुने
बघ रंगही तिचे ते
ठरले नियम ऋतुने

झाली जरा बदलली
ती रंग न्यारी ल्याली
पिवळ्या धमक शगुनी
मध्ये लाल बुंद लाली

आता स्वतःच वेडी
भुलुनी स्वतःवर गेली
गाली तिच्या उमटली
हसली खुलून आली

जग वेगळेच वाटे
जरी पाने तीच नशिबी
झाली कधीच नाही
तरीही उगा हिशेबी

आपुल्याच प्रेमी पडली
किमया कशी ही घडली
वेडी सदाफुली हो
रंगावर आज अडली

दि.१५/०३/२०२५
सायं. ०६.५३ वा.

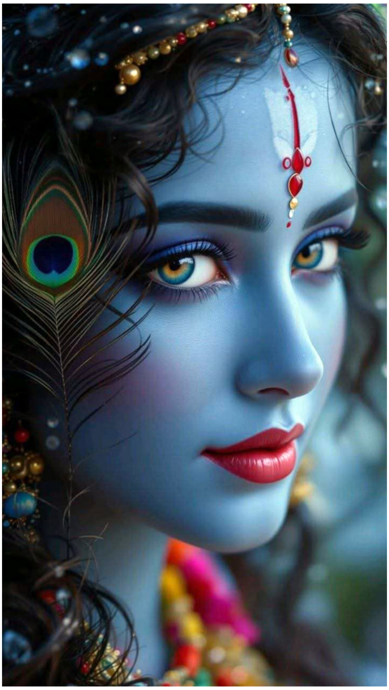

(२१)
कृष्णमुरारी नजर ही प्यारी

कृष्णमुरारी नजर ही प्यारी
अशीच राहो मजवरी
आशीष लाभो तुझे अनन्यसे
स्वर्ग लाभे मज याच भूवरी

रंग वेगळे रंग कोणते
रंग तुझे श्रीरंग हरी
स्पर्श आगळे तुझे भासती
मोरपंख येताच करी

तिलक तुझ्या बघ भाळी शोभतो
भाग्य उजळते माझे
मूर्त तुझ्या देखण्या किती अन
हृदयी कान्हा तूच विराजे

अधरांवरती सूर कोणते
कोठून आला तू परमेशा
धन्य देवकी वसुदेव नंद
अन धन्य यशोदा भाग्यरेषा

तू राधेची आस सावळ्या
तू मीरेचा ध्यास
तूच मोहना अंतरातला
माझ्या दृढ विश्वास

दि.१७/०३/२०२५
सकाळी ०६.३९ वा.

(२२)
तुझे माझे नाते, द्वैत की अद्वैत

तुझे माझे नाते इथले की तिथले
द्वैत की अद्वैत कसे सांगू
मन म्हणतं नकोच त्यात अडकू
मनावर एक मोरपीस टांगू

रंग तुझा सावळा नि रंग गोरा माझा
बघणाऱ्याच्या नजरेतले रंग ते
एकरूप होऊन गेलेलो आपण तर
मी सावळी तू गोरा असेच संग ते

यमुनेच्या जळात वेणूच्या सुरात
वृंदावनी काननात तूच तू
राधे राधे जपता जन
मनामनात तूच तू

कुणी म्हणतं राधेनं
चोरीला की कृष्णा
कृष्ण म्हणे राधा माझी
अधुरीशी तृष्णा

मीलनाची ओढ की ते धागे
कुठे सांधले कुणी बांधले कुणास ठाऊक
डोळ्यातून झरतात न आजही
आपुल्या प्रीतीच्या स्मृती भावुक

लीन म्हणे तल्लीन आपण दोघे
तनमन कणकण आपण दोघे
एकच तत्त्व दोन प्रकारे तरी एकच
असे प्रकटलेलो आपण दोघे

दि.२०/०३/२०२५
सकाळी ०८.१२ वा.

(२३)
कृष्ण उमटला राधा अंगा

असे रंग उधळून दिले तू
प्रिया मुरारी श्रीरंगा
रंगपंचमी रंगून गेली
कृष्ण ऊमटला राधा अंगा

रंग गुलाबी रंग केशरी
रंग पिवळसर तू टाकला
इंद्रधनू बघ आज वसनी
सुंदरसा उमटला

स्पर्श लाभता तुझा प्रियवरा
रंग हे डोलू लागले
प्रीत तुझी माझ्यावर असीम
कानी हेच बोलू लागले

एकमेकातून मिसळून
दंग झाले रंग हे
प्रीत आपुली सांगताना
गंध झाले रंग हे

दशदिशा रंगाळलेल्या
स्वर्ग रंगी रंगला
ही धरा रंगात न्हाली
क्षण नि क्षण हा दंगला

दि.१९/०३/२०२५
सकाळी ०६.२३ वा.

(२४)
श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी

रंग सावळे दलही कोवळे
श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी
गर्भरेशमी प्रीत फुलावी
धुंद राधेची ही छंदगाणी

तुझी निळाई मनात भरली
राधा सावळी उरली
जाशी तू जेथें तेथे येईन
राधा सावली ठरली

निळ्या नभातुन मेघश्याम हा
श्याम सावळा राजे
यमुनेच्या लाटांतून आजही
गीत प्रीतीचे गाजे

सांज सावळी रात काजळी
सकाळ श्यामल होते
संध्या समयी आकाशाची
वसुधा प्रेयसी होते

रंग तुझा मी कोरून घेईन
हृदयाच्या पाकळी
स्मित सावळी हसली वेडी
गालावरची खळी

दि.२६/०३/२०२५
रात्री ११.४० वा.

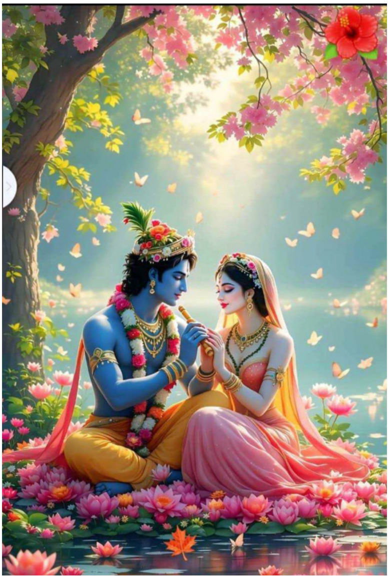

(२५)
युगातली दीपिका

चल राधे चल संगे वाजवू
वेणू स्वर मधुराणी
सात सूर ना लाभे आठवा
राधेश्याम कहाणी

झाडावरती पाने होती
फुले कोवळी हलती
गाळून देती अलगद साऱ्या
पाकळ्या जणु कळती

रंग नभाचे रंगून जाती
रोज वेगळे तेथे
राधेसंगे श्याम रमावा
म्हणून का हो येथे

मग छेडता सुर हे सुंदर
उमटून ये गीतिका
प्रेमकहाणी तुझी नि माझी
युगातली दीपिका

हसल्या हसल्या कुमुदिनी या
मृणालिनी भगिनी
सांज खुलावी राग उधळुनी
अनुरागी रागिणी

दि.२८/०३/२०२५
रात्री १०.४३ वा.

(२६)
रंग मनाचे सुमन जाहले

रंग मनाचे सुमन जाहले
तरीही मनातून अथांग रंग
कधी कोणता प्रकटुन येईल
जमते का मनी तू सांग रंग

इतक्या अगणित छटा जन्मती
प्रमेश्वरही पाहून दंग
कुणास कळले सांगा पाहू
खरेखुरे हृदयातील रंग

कधी कशाने उजळून जाती
आनंदाच्या लहरींवर
कधी दुःखाच्या हेलकाव्याने
छटा काळ्या मनडगरींवर

रंग सुखाचे उमटून यावे
म्हणुनी हट्ट करी काळीज चंग
हिरमुसले बेरंग फिके कधी
अनपेक्षित अनाठायी रंग

वरवरल्या रंगातून बुडणे
कधी होळीची रंगाळी
आत वसे श्रीरंग आपुल्या
तर होईल मनरंग दिवाळी

दि.०५/०४/२०२५
सकाळी ०८.५४ वा.

(२७)
चिमण्या स्वप्नातून रमे आई

चिमणे चिमण्या मस्त दंगल्या
डहाळीवर झुलत्या
चिव चिव चाले धुंदीमध्ये
ऋतुराण्या फुलत्या

हिरव्या हिरव्या पालवीत का
लपाछपीचा डाव
जागवीत ह्या जाती चिमण्या
सुखासुखीने गाव

त्या असताना जाग सहजशी
नीज चिमणीची होते
चिमणी गाणी गात बाळाची
आई अंगाई गाते

मग येती ह्या चिमण्या राण्या
कथेतल्या नायिका
चिमण्या ओठाच्या बाळाचा
गोड पापा प्रत्येका

चिमण्या जिवनीमधुन डोकवती
चिमणे चिमणे दात
चिमण्या स्वप्नातून रमे आई
चिमण्या पापणी आत

दि. २५/०४/२०२५
सायं. ०६.३८ वा.

(२८)
रंग अलवार हसती

अशी गुलाबी जांभळटसर
सांज पुलाशी उतरली
क्षितिजावरती निशा जराशी
अलीकडेच घसरली

रात अजून व्हायची आहे पण
लोचनी पहाट झाली
स्वप्न दंगले मीही रंगले
स्वर्ग छटा ये खाली

किती हळवीशी मंद्र थंडीही
चाहूल देऊन जाते
वाट वेगळी तुझ्यासवे मज
दूर घेऊन जाते

जळात सांडून केशरासवे
रंग कितीसे सुंदर
झुलते वाकून भुलते वेडे
जलराणीवर अंबर

टेकून बसता जरा सेतुशी
दोन जोडण्या दिसती
तुझ्या नि माझ्या नव्या जीवनी
रंग अलवार हसती

दि.२८/०४/२०२५
सकाळी ०५.५३ वा.

(२९)
की जांभळाचा रस मधुरसा

इतका गोड फिका जांभळट
रंग अंगी ल्यालात ग
की जांभळाचा रस मधुरसा
पोटभर तुम्ही प्यालात ग

नजर टाकताच किती
हव्याशा वाटता तुम्ही
नजरेने मनाच्या कलशाने
प्याव्याशा वाटता तुम्ही

कित्ती कित्ती तलम ग
माझ्या मनाच्या पदरांसारख्या
फुलता सुकता माझ्या
भावफुलांसारख्या

तुमच्या कानात सांगू
का ग मनातलं गुज
तुमचं माझं चालत राहू
देत गुपचूप अलगुज

कधी वाटतं कधीतरी
तुम्ही माझं रूप घ्यावं
मी तुमची जागा घेत
वेलीवर डुलत रहावं

दि.०२/०५/२०२५
सायं. ०६.५३ वा.

(३०)
भेटकलिका सानूल्या

तिन्ही सांजेला नेशी का मला
निवांत नदीच्या काठी
जिथे सांधले पूल आपुले
भावप्रीतीच्या गाठी

रात होऊनी मिटण्या आधी
दिवाकराचे बिंब
होत जातसु परस्परांच्या
प्रेमातून की चिंब

रंग सांजेचे आकाशातून
पसरून जाता जाता
मी तुला लाभले आहे कितीदा
हरवून गाता गाता

विसरून मजसी जात असे मी
तूच तू सांजेकाठी
अल्याडही तू पल्याडही तू
मनी सांजेची दाटी

जशा रंगल्या रंग लेऊनी
त्या तरुवर पानूल्या
किती ओळखून घ्याव्या राजा
भेटकलिका सानूल्या

दि.०९/०५/२०२५
रात्री ११.४८ वा.

(३१)
मी क्षितिजास लांघतो ना

फुलल्या कळ्या कळ्यांनी
रंगात रंग भरले
काहीतरी मनीचे
तेंव्हा मनात ठरले

कुजबुजल्या कानी तेंव्हा
उमलून आल्या भावा
लोटून लाट गावा
जातात छंद नावा

येता सुगंध आतून
वाराही नेतो वाहून
खुलते कळी कळीही
ऋतुराज जवळी पाहून

चैतन्य सळसळे अन
भाषा अबोल बोले
आहे कुणीतरी जो
हलकेच मनी डोले

हा आसमंत भाळून
धरणीस सांगतो ना
आता माझ्याच सीमा
क्षितिजास लांघतो ना
मी क्षितिजास लांघतो ना

दि.१५/०५/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(३२)
निसर्ग वारा पाऊस पाणी

निसर्ग वारा पाऊस पाणी
बहरून येते सुंदर धरणी
कुठे जळांचे दर्पण नितळसे
कुठे ईश्वरी रम्य ही करणी

रंग फुलांचे कुणी सांडले
किती मांडले नित आकार
एक एक बघ पर्ण होतसे
सौंदर्याने मग साकार

हसता वेली फुले नाचती
आणि फळांच्या जाती लगडती
कुठे निशेची सुरम्य स्वप्ने
कुठे प्रत्युषा नव्या उजडती

कुठे चांदण्या लुकलूक करुनी
मिचमिच डोळे देती दिपवुनी
कुठे चंद्रमा जलदा आडुनी
प्रीत पेरतो गुज लपवुनी

आकाशाने झुकता खाली
क्षितिजापाशी मीलन होते
धरती आणिक नभांगणाची
प्रेम कहाणी पसरत जाते

दि.२२/०५/२०२५
सकाळी ०८.०९ वा.

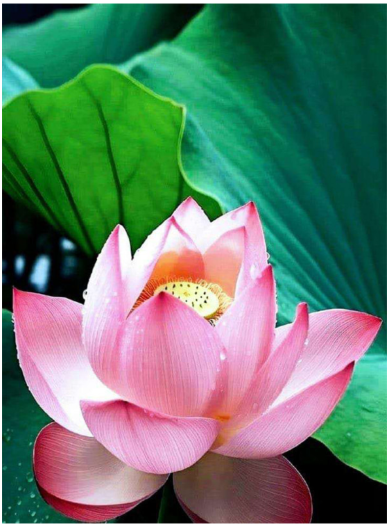

(३३)
असे असावे जीवन टवटव

हसऱ्या हसऱ्या
उमलउमलल्या पाकळ्या
या कमलिनी कळ्या
रोज सकाळी दवबिंदूंच्या
खुलती गोजिऱ्या खळ्या

रंग गुलाबी लक्ष्मी आसन
ऐश्वर्याची खूण
ऋतू जणू उमलतो फुलातून
वसंत ये दाटून

सरोवराची शोभा कमळं
रंग कमळ शोभा
स्पर्श मुलायम तनु रेशमी
प्रसन्न की आभा

कवितेतल्या उपमांची ही
दिव्य पुराणी खाणी
राजीवलोचन कमलनयन नि
मुखकमळांची कहाणी

असे असावे जीवन टवटव
उत्फुल्ल नि हासरे
सदा घडू दे कमल सुमन हे
कमलेचा वास रे
तुझ्यासवे कमलेचा वास रे

दि.३१/०५/२०२५
दुपारी ०४.२० वा.

(३४)
ही बाग जांभळी जी

ही बाग जांभळी जी
गेली मनात राहून
फुलले नवेच जगणे
तिजला मी फुलता पाहून

वेड्या खुळ्या उन्हांना
आता तो जोर नाही
मिळते अशी दिशा की
तापास वाव नाही

हे मार्ग पाकळ्यांनी
गेले बुडून सारे
रंगात रंगलेले
आता उनाड वारे

आकाश दूर तेथे
सोडून निज निळाई
झाले खुलून आले
लेऊन जांभळाई

रंगास रंग आम्ही
दिधले जे व्यर्थ काही
खाणाखुणा प्रतिमा
अन त्यास अर्थ नाही

दि.०१/०६/२०२५
रात्री १२.५४ वा.

(३५)
ऋणानुबंधांचे बंध अगणित

ऋतू अंगावर बहारलेले
नभ मेघांनी भरून गेले
धरणीवरती आकाशाचे
नाते आगळे उरून गेले

फुलती पाने फुले डोलती
कोंब कुशीतून हळू बोलती
आज इथे हे भविष्य उमलून
आनंदाला क्षण हे तोलती

हिरवी हिरवी तृणे खेळकर
स्पर्श रेशमी रुळे अंगावर
कळ्या लाडूल्या गोड गोजिऱ्या
किती भाळावे मधु रंगावर

कोण कुणाची वाट पाहते
कोण इथे मग रमून राहते
कुणास लगे ओढ अनोखी
कोण कुणावर जीव वाहते

कसे हे जुळते नाते अनामिक
ऋणानुबंधांचे बंध अगणित
मनास सांगा कसे बांधावे
जगा भरभरून जीवन क्षणिक

दि.०६/०६/२०२५
रात्री ११.३८ वा.

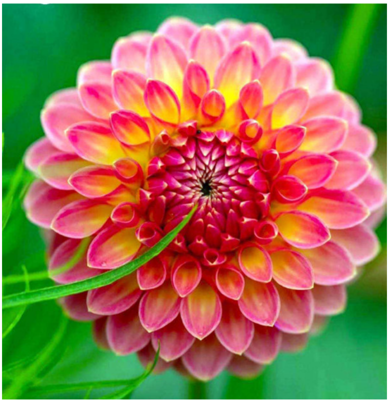

(३६)
उत्सव रम्य पहावा

रोज उमलत्या किती कळ्यांचा
हिशोब कुणी ठेवावा
रानोमाळी रोज दिवाळी
उत्सव रम्य पहावा

रंग वेगळे छंद आगळे
फुलणे अपरंपार
आकारांची किती ऐश्वर्ये
एक मनी झंकार

पानापानातून रम्यसा
एक आवाज येतो
कोंब कळीचा सौंदर्याने
ओसंडून हा जातो

मुळे सांगती खोडांना की
फांद्या डवरून याव्या
झाडावरुनी दूर दिशांना
गंधराण्या धाडाव्या

दि.०८/०६/२०२५
रात्री ११.४२ वा.

(३७)
जन्म मिळो मज फुलाफुलांचा

पिवळ्या धम्मक फुलात कोणी
पहा हळद सांडली
कोमल रेशमी शोभिवंत जणु
आरास हो मांडली

कळ्या कोवळ्या डोकावून त्या
पाहतात हळुवार
तीर तयांचे काळजास मग
जाती भुलवुनी फार

पराग डोके वरती काढुनी
हसती मोदभरे
जणू कुसुमराण्यांच्या मुकुटी
कांचनभरले तुरे

वाऱ्यासंगे सख्य चालते
सुगंध पसराया
पहा फुलांच्या सुंदर रमण्या
दुःख हो विसराया

गालावरती स्पर्श ते हळवे
फुलास फिरवावे
जन्म मिळो मज फुलाफुलांचा
मी ऐटीत मिरवावे

दि.०९/०६/२०२५
सकाळी ०९.०३ वा.

(३८)
जग नवे उजवायचे

भावनेच्या स्पंदनांना
अंगणांचे बांध का
एक धागा सारखा जो
विश्वहृदयी सांध ना

हासणे जे मोद होता
दुःख वेळी अश्रू ते
वेदनेच्या गावी आणिक
नित दिलासे पसरू दे

रंग डोळ्यांचे विभिन्न
दृष्टी सारी एक ना
वर्ण सारे वेगळाले
सृष्टी ही अनेक ना

शब्द भाषा भिन्न तरीही
भाव येती वाचता
आत वाटे मोर खुलला
मेघ होऊन नाचता

सूर्य चंद्र तारकांचे
घर नवे उगवायचे
काळजाच्या कोशी आता
जग नवे उजवायचे

दि.१२/०६/२०२५
सकाळी ११.११ वा.

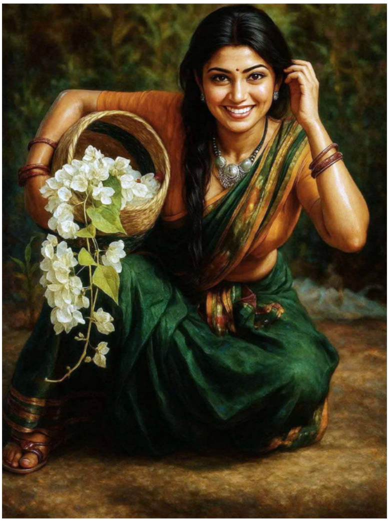

(३९)
प्रियतमा मी खुलली

तुला कळेल का सांग
प्रियतमा मी खुलली
तुझ्या डोळ्यात आशेची
माझ्या वेली की डुलली

मग प्रीतभरलेल्या
क्षणक्षणांच्या कलिका
क्षणी उमलून होत
जाती फुलांच्या मालिका

रंग कोणते हवे रे
तुज देईन सारखे
नको करू कधी मज
तुझ्या प्रेमास पारखे

गंध रोज वेगळाले
तुझ्या जीवनी देईन
उधळून माझे सारे
तुला आपुले करीन

हासू वेच सख्या थोडे
माझ्या आनंदाच्या कळ्या
तुला डुबवून देती
माझ्या गाली दोन खळ्या

दि.२२/०६/२०२५
रात्री ११.४२ वा.

(४०)

जीवन आनंद दुनावे

जगण्याची मजा घेऊ या
आयुष्य सुंदर आहे
जीवन क्षणभंगुर तरी
क्षण क्षणात कलंदर आहे

उडत्या वाऱ्याच्या संगे
लेऊन पंख मी उडते
विसरून सारे काही
काही नव्याने हे घडते

आकाश तेच जरी आहे
मज रंग वेगळे दिसती
त्या छटा आगळ्या वाटून
मेघही मस्तीतून हसती

शिडकाव थोडासा होतो
ते तुषार देती दिलासे
अन डोकावणाऱ्या उन्हांचे
उबदार उबेही खासे

ती नदी वाहताना मज
नवं वळणावरती खुणावे
ते सारे तसेच तरीही
जीवन आनंद दुनावे

दि.२८/०६/२०२५
रात्री ०९.३९ वा.

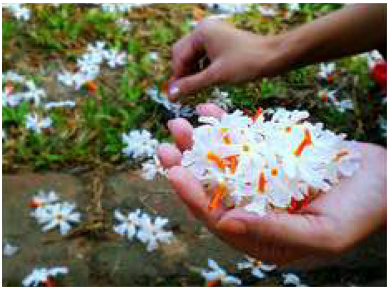

(४१)
स्वप्न हळवा प्राजक्त

स्वप्न माझ्या मनातले
जणु हळवा प्राजक्त
उमलून खुलते रातीला
रंग देठाशी आरक्त

काय वाटे कोण जाणे
सारे तेथे जे हवे
तेच घडते रोज आणिक
भुलविणारे नवनवे

अलगद झोपेतून वेचणे
स्वप्नकळ्यांची होत फुले
फांदीवरती नकळत काही
स्वप्नसुखांचे झुलती झुले

ती नाजूकतेची वीण होतसे
स्वप्न विणावे रोज खरे
सत्यामध्ये तसेच घडले
तर मग भासे किती बरे

भास मोहवून जाती स्वप्नी
ती फुले अन त्या कळ्या
जाग येते अन हाती उरती
स्वप्नकुसुम लडिवाळ पाकळ्या

दि.०१/०७/२०२५
रात्री १२.४३ वा.

(४२)
उडण्यास हे आभाळ

रंग कोणते जगावे
संग आपुल्या ते न्यावे
अंगा अंगावर नवे
जगणेच कोरू घ्यावे

एक दिशा का आपुली
उडण्यास हे आभाळ
कधी आपुला येईल
वाट बघणे का काळ

पंख उमेदीच्या गावी
एक उडान भरावी
आकाशाची सीमा कोणी
कशासाठी ठरवावी

भुईवर घरट्यात
एक जग बांधताना
वर नजर असावी
दोन्ही जगा सांधताना

आत आशा जगवावी
श्वास श्वास नवा व्हावा
न्याहाळून जीवनाला
ध्यास ध्यास हवा हवा

दि.०३/०७ /२०२५
सकाळी ०९.५४ वा.

(४३)
बहर होत जोजवणे

फुलाफुलांच्या राज्यामध्ये
गंध मळे पसरले
मनामनातील भाव मल्मली
पाकळीत विसरले

हसणे केवळ हसणे माहीत
पुष्प रुदन घडते का
उधाण वारे वादळ वर्षा
दुःख ते सापडते का

आत वेगळे हर्ष धुमारे
परागकण असताना
कशास चिंता नवं घडण्याची
जन्म मुठीत वसताना

रंग निराळे स्पर्श आगळे
छंद सुमन मन वेडे
हळुवार सांगते कुसुम कळीतून
स्वप्नं रोज मज छेडे

रोज उमलते कलिका जीवनी
रोज वेगळे जगणे
म्हणून म्हणते ऋतू ऋतूंना
बहर होत जोजवणे

दि.०२/०८/२०२५
दुपारी ०४.४९ वा.

(४४)
सुरम्य जगणे दिसावे

असे वाटते इथे रमावे
निवांत निळ्या नभतळी
सरोवरातील प्रतिबिंबाचे
चित्र मोहवी जळी

पाचू पसरले मन हे विसरले
इथेच मी त्यावेळी
शोधून घेईन स्मृतींस नेईन
भुलून याही वेळी

आकाशातील शुभ्र पांढऱ्या
ढगात स्वप्न हे वाहे
तरंगून मी हलके हलके
त्या नगरीतच राहे

फुले उमलुनी गाती गाणी
सुरेल स्वर सांगाती
पर्वतरांगा निळसर हिरवट
अनवट वाटा जाती

पुन्हा पुन्हा मी इथेच यावे
जरा बसावे हसावे
पुन्हा पुन्हा मज मनास येथे
सुरम्य जगणे दिसावे
सुरम्य जगणे दिसावे

दि.०४/०८/२०२५
सकाळी ०८.१८ वा.

(४५)
धरतीचे ओलेपण

धरतीचे ओलेपण
दिले नभाने आंदण
तिचे हरपले मन
दूत झाले मेघागण

धारा बरसती कशा
थेंबथेंबातून आशा
स्पर्श होता देती हर्ष
भिजलेल्या दिशा दिशा

मेघ मल्हार छेडती
सूर नवे कानी येती
टप टप स्वर आता
नवे जन्मगीत गाती

कुस उजवते तिची
आत बीज तरारते
अंकुराचे कोंब आता
उरातून ती भरते

रंग हिरवा उमले
तिचा गर्भ पोसताना
माय माऊली धरित्री
सार्थ गंध हसताना

तीच वसुंधरा नवी
जणू येते जन्माला
ओलेपण बाईपण
आईपण सांगण्याला

दि.२०/०८/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(४६)
डोळा पाऊस मावेना

डोळा पाऊस मावेना
आभाळात घुसळण
इंद्रधनू पुसटसे
सप्तरंग मिसळण

डोळा पाऊस मावेना
सरीवर सरी येती
जुन्या आठवांनी मना
गावा अलगद नेती

डोळा पाऊस मावेना
तिथं घर भिजलेलं
एक अंगण आठवे
जिथे बाल्य रुजलेलं

डोळा पाऊस मावेना
मन माझं भांबावलं
एका क्षणी पावसाच्या
मागे मागे का धावलं

डोळा पाऊस मावेना
ऊत भावनांना फार
फिरे काळजात जणु
मोरपीस हळुवार

दि.२१/०८/२०२५
रात्री १२.३७ वा.

(४७)
इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी

इंद्रधनूच्या रंगांमधुनी
स्वर्ग उतरतो धरणीवर
लोभस सुंदर वर्णसंगती
निसर्ग मोहक करणी तर

सात थरांचा असेल का तो
स्वर्ग म्हणूनी रंगही सात
सप्तसुरांनी देवही असतील
सुरेल ताना गीते गात

तिथे अप्सरा सप्त रंगांची
वसने लेऊनी मुरडत असतील
कला साधनेतुन त्यांच्याही
रंग नाचरे उधळीत असतील

देवस्त्रिया त्या कुलीन देवता
रंग सारे साधनेत भरुनी
भक्तीरंग अनुभवून देतील
रंग त्रिखंडी राहतील उरुनी

रंग मनाचे अंतरंगी मग
लेपून बसतील आणिक हसतील
रंग बाहेरी रंग आतुनी
श्रीरंगाचे अंशच असतील

दि.२५/०८/२०२५
रात्री ११.१७ वा.

(४८)
मायेस यावी भरती

दाणा दाणा भरतो जैसा
प्राण प्राणास आधार
रूप वेगळे रंग आगळे
सृष्टी होतसे साकार

जरा प्रभाती दिशा संगती
घेऊन कवेत हिंडावे
दवादवातून अमृतबिंदू
धरातलेवर सांडावे

मग ओठातून स्फूर्तिगाण ते
अलगद उमटून यावे
किलबिल चिवचिव काही असू द्या
गाणे सुरेल व्हावे

दाणा पाणी तोच देतो जो
चोच देऊन जातो
जगण्यासाठी कसे तुम्ही हो
लायक तेही पहातो

आनंदाचे रंग असावे
उडत्या पंखांवरती
नभात असलो तरी मातीच्या
मायेस यावी भरती
मायेस यावी भरती

दि.१०/०९/२०२५
सकाळी ०८.५४ वा.

(४९)
ती पूर्णाकृती होईल ना

कलाकुसरीच्या सीमा साऱ्या
इथे दाटल्या मुक्तपणे
फुले डोलली त्यावर आली
फुलपाखरे उन्मुक्तपणे

रंग उमलले गंध लेऊनी
केशकुंतली माळीयले
अंबाड्यातील सुमनसख्यांनी
देठ माहेरी गाळीयले

झगाच विणला फुग्यासारखा
आयुष्याला गुंफीयले
रीत शोधली आनंदाची
मन धाग्यातून मांडीयले

उभ्या आडव्या सुखदुःखांच्या
जीवनरेषा शिवताना
वीण न उसवो म्हणून अट्टहास
आत्मबंध कळो निवताना

निव्वळ आकृती एक कलाकृती
ती पूर्णाकृती होईल ना
माझे मीपण ईश निरूपण
मर्माहुती दिवी जाईल ना

दि.२५/०९/२०२५
रात्री ०९.२३ वा

(५०)
अबोली गाहेरी

अबोलीच्या मौनातील
रंग कुणी ओळखा
तिचा तिच्या भोवताली
अबोलसा विळखा

कशासाठी शब्द शब्द
भडिमार मारणे
मूकपणे सांगताना
गलका विनाकारणे

काय करायचे आहे
जर कळलेले
शब्द अडथळे तिथे
ज्यांस वळलेले

आत डोकवत जावे
गोंधळ बाहेरी
तिथं बसलेली एक
अबोली गाहेरी

तिचा रंग उमजून
घेत जात रहावे
शब्देविण संवादाला
साक्षीपणे पहावे

दि.२७/०९/२०२५
रात्री १०.४८ वा.

(५१)
विरंगुळा

विरंगुळा कशाला तो
म्हणावा हे दिसते
मन हिरवाईच्या रंगी
रंगुनिया बसते

दूर तिथे डोंगरावर
त्याला पाठवावे
उंचावरूनिया भुईस
खोल आत साठवावे

तरुवर तिथे खग
झाले मन माझे
किलबिल आनंदाचा
स्वर कसा जागे

सरोवरी आता त्याने
जळ होत जावे
लाटांवरी आनंदाचे
तरंग गात जावे

गवताच्या पात्या
लुसलूस काळजाच्या
काळजात पात्या
लवलव भावनेच्या

घरकुल तिथे कुणी
मांडले रानात
सृष्टी सारी बोलते ना
गुज हो कानात

दि.२८/०९/२०२५
रात्री १२.३८ वा.

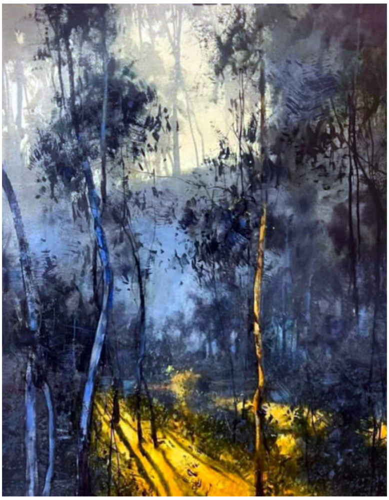

(५२)
रोज ऊन्हं सांगा बरे

रोज ऊन्हं सांगा बरे
कोणाशी बोलती
प्रभातीच्या वेळी
पानापानात डोलती

कसे कळतात त्यांना
मार्ग रोजचेच
चुकती ना कधी कसे
येती बरोबर तेच

सकाळी कुठे नि
सांगा दुपारी कुठे ते
सांज येता मिटायाचे
कळते कसे ते

कोवळत्या सकाळी या
तापायाचे नाही
भर दुपरीला लाही
लाही होत काही

कधी शांत कधी
अंगारच होत जाणे
कधी सोनसळी कधी
काळेसावळे बहाणे

दि.२९/०९/२०२५
सकाळी ०९.५१ वा.

(५३)
सांज टेकली क्षितिजपाशी

कुठून कोणत्या वाटा गेल्या
तुझ्या नि माझ्या राजा
सांज टेकली क्षितिजपाशी
तिचा न गाजावाजा

एक पूल साधला नव्याने
नवीन नाते झाले
गतजन्मीचे बांध आपुले
हलके जुळून आले

असेच बसले तुझ्यासवे मी
गतकाळाची पखरण
दबून गेल्या आठव दुखऱ्या
खपल्यांची का उकरण

प्रकाशझोतासवे किरण मग
आशेचा पाहिला
इथेच आपुला विरंगुळाही
विसाव्यास राहिला

रंग वेगळे आकाशाने
पांघरलेले आता
कुठून येती स्वर सुंदरसे
कानी कुणी न गाता

दि ०३/१०/२०२५
रात्री ११.५८ वा.

(५४)
हिमाचली सार्थकत्व

देवभूमी हिमालयी
निसर्गाची उधळण
रंग खेळतात होळी
देखणीशी मिसळण

उन्हं चुंबतात शृंग
नगराजाचे वाकून
हिम वाढवी सौंदर्य
खडकास की झाकून

देवस्त्रियांची दर्पणे
हिमालयी अंगोपांगी
भूवरीची कीर्ती देव
लोकी शिखरांनी सांगी

झाडे सुरुची वाढती
मनी ईर्षा भरूनी
कातरली पाने कशी
गेली आकाश तरुनी

एक आगळी शांतता
सत्त्व तपाचरणांचे
हिमाचली सार्थकत्व
आराधना साधनांचे

दि.१५/१०/२०२५
रात्री ११.०३ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक - संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर - ४०० ००५

  ई-मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.** **(https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित ''वैदिक साहित्याचा इतिहास'' (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

''**साहित्यिक व्रत**'' म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील 'हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड' मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक 'विवाह संस्कार' २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर 'प्राचीन भारतीय समाज', 'सूर्य शक्ती और मानव', 'कौटिलीय अर्थशास्त्र', 'स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २' ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्‌गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी–जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड–गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग–निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप–स्वरूप, श्रीरंग (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री, सहा सोहळे (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन – भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन – भाग २), प्रमिला (धरती–आकाश), लाघव वेळा (सकाळ–संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया – कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), नभ मोजताना (धरती–आकाश), जरा रेंगाळले (वाट), रंगतनु, कृष्णकांत (रंग), यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग–१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात – डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये ‘मंजु मंजिरी’ आणि ‘सर्ग निसर्ग’ नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके –

(मिश्र कविता) – कवडसा, मृण्मयी, अबोली, (सर्वोत्कृष्ट कविता) – माझी कविता.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२–२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१
- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार २०२९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८

- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialsharebuttons
३	''आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे.'' साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/maha_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/maha_governor/status/1439559859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya-akademi-award-for-translation-autobiography-of-prakash-amte-poet-prof-dr-manjusha-kulkarni-prakashwata-zws-70-2612674/lite/ ?utmsource=whatsapp_web&utm_medium=social&utm_campaign=socialsharebuttons
७	https://mr.wikipedia.org	https://mr.wikipedia.org/wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/ 7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924 672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार ‘साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला’ भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/ InfoVidarbha/status/ 1418559733921816 580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री – डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/ VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/IT LxInwuJc ; https:/ youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/ m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid=1266 533350529198id=10001517 6343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid= 4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम – ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम – ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/ NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl /A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com /live/7-dyWQaLA?si=mid 7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग – १	https://youtu.be/TrNMBV_ ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग –२	https://youtu.be/NpvMk- Pu4dOs?si=typfHtOvNg- 1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : ९८
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : ५
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

• • •